

Motion till riksdagen 2006/07: MJ265

av **Helena Leander (mp)**

Djurrätt

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut	2
Inledning	5
Djurskyddslagen och Djurskyddsmyndigheten	5
Djuren i världen	6
Djur som livsmedel	6
Grisar	6
Kor	7
Slaktkycklingar	7
Värphöns	8
Slakt och transporter	9
Sjuka och sönderavlade djur	10
Djur som försöksobjekt	10
Medicin	10
Djurförsök i utbildningen	11
Djurförsöksetiska nämnder	12
Förbud för djurförsök på primater	13
Djur som kläder	13
Djur som nöje	13
Sällskapsdjur	14
Jakt	15
Djuretisk konsumtion	15

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en statlig utredning om djurskyddslagens genomförande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stärkt regional djurskyddstillsyn.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om borttagande av djurskyddslagens undantag för försvarets djur.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en djurskyddsminister.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en djurbalk.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om djurskyddsarbete inom FN och EU.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om svenska djurskyddskrav för importerade djur och animalieprodukter.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utevistelse för grisar.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud mot kastrering av obedövade grisar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud mot uppbindning av kor.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud mot spaltgolv.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utevistelse för tjurar, kor och kalvar.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kalvningsboxar och diande.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av slaktkycklinghanteringen, inklusive slakttransporter.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud mot modifierade hönsburar.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av reglerna för frigående hönor.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud mot elpådrivare.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att underlätta för mobila slakterier.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sänkta maxtider för djurtransporter.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om krav på kunskaper hos djurtransportörer om djur och deras behov.

Fel! Okänt namn på

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om förbud mot genmanipulation av djur.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om stärkt tillämpning av förbudet mot avel som kan orsaka lidande för djuren.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om förbud mot import av djur som är genmanipulerade eller som har behandlats med tillväxthormon eller antibiotika i tillväxtskyfte.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en avvecklingsplan för djurförsök.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en avgift på försöksdjur.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att kvalitetssäkra klassificeringen av djurförsök utifrån lidandets svårighetsgrad.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om register och arkiv över ansökningar om att få utföra djurförsök.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att modernisera föreskrifterna om djurförsök så att försöksdjur inte kan utsättas för obegränsat lidande.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om godkännande av djurfria metoder i medicinsk forskning.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att stoppa djurförsök i utbildningar till yrken där djurförsök inte ingår.¹
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om rösträtt endast för lekmännen i de djurförsöksetiska nämnderna.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om talerätt för djurskyddsorganisationer.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om veterinärers rätt att ingripa när försöksdjur lider.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ökade kunskaper om djurens beteende och alternativ till djurförsök i de djurförsöksetiska nämnderna.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att inkludera alla apor i förbudet mot djurförsök på vissa apor.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om förbud mot att utnyttja djur på cirkus.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om tillsynsmyndigheternas rätt att ta ut avgift för tillsyn av djur-cirkusar.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om djurskyddet i djurparker.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om förbud mot totopspel på hundar.²

Fel! Okänt namn på

40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud mot sexuella övergrepp på djur.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hemlösa katter.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hänsynsfull och långsiktigt hållbar jakt.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skadeskjutningar.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vegetariska måltider i skola och barnomsorg.
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om djuretiska policyer för statliga myndigheter och styrelser.
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om märkning av djurtestade produkter.

¹ Yrkande 30 hänvisat till UbU.

² Yrkande 39 hänvisat till KrU.

Inledning

Vad är det som skiljer människan från djuren? Många djur är liksom många människor sociala och intelligenta varelser, precis som de flesta människor. Hur vi än letar är det svårt att hitta en egenskap som återfinns hos alla människor men inte något icke-mänskligt djur, förutom just arttillhörigheten. Att strunta i varelser som far illa bara för att de inte tillhör vår art är lika ologiskt som att strunta i människor med ett annat kön, annan etnicitet eller över huvud taget annan gruppstillhörighet än vi själva. Människan har tagit sig makten att hålla djur för mat, kläder eller nöje, men med den makten följer också ansvar. Även om det finns djurhållning där djuren lever ett fullgott liv kan vi inte blunda för det lidande som faktiskt förekommer.

Djurskyddslagen och Djurskyddsmyndigheten

Djurskyddsmyndigheten fyller en viktig funktion genom att fristående från näringsintressena kunna värna djurens välfärd. Att utan medföljande pengar föra över uppgifterna till Jordbruksverket, som dessutom inte tidigare ansvarat för försöksdjuren, är direkt ansvarslost. Djurskyddsmyndigheten bör därför bevaras. Det centrum eller laboratorium för djurskydd och djurs välbefinnande som övervägs i EU-kommissionens handlingsplan om djurskydd och djurens välfärd 2006–2010 skulle med fördel kunna samlokaliseras med den svenska djurskyddsmyndigheten.

Djurskyddslagen är i sig radikal. Skulle lagens ord om att djur ska ”behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom” (2 §) och ”hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt” (4 §) verkligen följas skulle djurhållningen se helt annorlunda ut än vad den gör i dag. Djurskyddslagen är dock bara en ramlag, som sedan fylls med innehåll genom Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och regeringens förordningar, och då kan Djurskyddsmyndigheten och regeringen mena att en höna i bur ges möjlighet att bete sig naturligt bara den har tillgång till sandbad, sittpinne och värprede eller att en gris inte utsätts för onödigt lidande när den kastreras utan bedövning. Därför krävs en statlig utvärdering av hur djurskyddslagen fungerar i praktiken.

Det krävs också en bättre tillsyn av efterlevnaden. Resurserna till den lokala djurskyddstillsynen har på senare år ökat, medan länsstyrelsernas resurser till djurskydd tvärtom har minskat med 44 % (antal årsarbetare) sedan 2002 och är nu nere i endast 22 årsarbetskrafter i hela landet. En god tillsyn förutsätter att länsstyrelserna prioriterar djurskyddsfrågorna högre. Det kan också finnas anledning att se över utbildning och fortbildning för djurskyddsinspektörer så att dessa har nödvändig kompetens för alla de områden de kan komma i kontakt med.

Djurskyddslagen bör så långt möjligt omfatta alla djur som hålls i människans tjänst. Därför bör undantagen för försvarets djur tas bort.

Fel! Okänt namn på

För att ge djurskyddsfrågan större tyngd i regeringen bör det även inrättas en särskild djurskyddsminister. Alla lagar om djurrätt bör också samlas i en djurbalk som förstärker djurens skydd, i likhet med miljöbalken på miljöområdet.

Djuren i världen

I likhet med mänskliga rättigheter är djurens rättigheter inte endast en nationell angelägenhet. I juli 2007 väntas FN-organet Ecosoc behandla en deklARATION om djurskydd. Regeringen bör då utnyttja detta tillfälle för att så långt möjligt stärka djurens ställning. Regeringen bör också inom EU verka för att stärka djurens ställning, t.ex. genom att avskaffa bidragen för export av levande djur.

Samma djurskyddskrav bör gälla för djur och animaliska produkter som importeras som för djur som föds upp i Sverige. Som ett första steg bör en märkning av djurprodukter som har producerats med en djurskyddsstandard som minst motsvarar den svenska djurskyddslagen tas fram. Kontrollerna av importerade djur och animaliska produkter till Sverige ska också skärpas, både för att minska salmonellarisken och för att vi inte ska bidra till djurplågeri i uppfödarländerna.

Djur som livsmedel

Grisar

Grisar är sociala och intelligenta djur, med mer utvecklad kognitiv förmåga än hundar och treåriga människobarn. De har behov av stimulerande miljöer, men de allra flesta av Sveriges grisar föds i dag upp i stora, bullriga och dammiga byggnader, ofta utan någon annan stimulans än lite strömedel.

I djurfabrikens stressiga och ohälsosamma miljö får grisarna lätt magsår och lunginflammation. Stressen och ledan ökar också risken för stort beteende som att gnaga på järnrören eller bita varandra i svansarna. De kommer sällan utomhus förrän de förs till slakt eller andra uppfödare, trots att många av problemen med stress och dåliga lokaler kan undvikas om man låter grisarna gå utomhus i grupper i stället. Grisar bör därför ges lagstadgad rätt att vistas utomhus under sommaren. Även inomhusmiljön bör givetvis förbättras och tillräckliga utrymmen garanteras.

I Sverige kastreras årligen cirka en och en halv miljon hangrisar. Det sker innan grisen blivit två veckor, helt utan bedövning. Grisen riskerar att få infektioner och bräck av ingreppet. Att den känner smärta är säkert, eftersom nervsystemet är fullt utvecklat även hos en liten gris. Kastreringen görs för att ca 10 % av de köns mogna hangrisarna utvecklar ämnen (skatol, androstenon, m.fl.) som ger ett illaluktande kött. Från djurskyddssynpunkt är detta natur-

ligtvis inte acceptabelt. Det gör ont på grisen att bli skuren i utan bedövning! Kastrering utan bedövning bör därför förbjudas.

Kor

Det har skett viktiga förbättringar i mjölkornas miljö. Fler och fler ladugårdar inreds för lösdrift, men trots detta står fortfarande de flesta kor uppbundna vintertid, vilket inte bara begränsar rörelsefriheten utan även de sociala kontakterna. Uppbindning av kor bör därför successivt avvecklas. Inte heller bör spaltgolv vara tillåtet eftersom det inte går att kombinera med strö att ligga på.

Kor har enligt lag rätt till utevistelse, men det gäller inte tjurar och kalvar under 6 månader. Det borde vara en självklarhet att alla kor, tjurar och kalvar ska få vistas ute på sommaren.

Kalvar blir friskare om de får dia som små och ingen kan förneka att födsel, amning och kontakter mellan ko och kalv innehåller många naturliga beteenden, som de enligt djurskyddslagen borde ha rätt till. I dag får de allra flesta nyfödda kalvar den gula livsviktiga råmjölken i hink, och kalven tas bort från mamman direkt efter födseln. En del bönder ersätter även mjölken med välling. Det är endast inom den ekologiska produktionen som kalvarna har rätt att dia. Miljöpartiet vill att alla kor ska få föda i speciella kalvningsboxar och att kalvarna ska få rätt att dia. Det ger utlopp för naturligt beteende och ger friskare kalvar.

Slaktkycklingar

I Sverige föds 70 miljoner kycklingar upp för slakt varje år, vilket innebär att i snitt två kycklingar slaktas varje sekund, dygnet runt. Livet för en kyckling varar en dryg månad. På den tiden växer den från en liten nykläckt individ på ca 100 gram till en slaktkyckling på 1,5 kilo. På 1920-talet tog detta 120 dagar. Eftersom aveln inriktats på att få fram djur som utnyttjar maten så effektivt som möjligt – allt ska bli muskler – tar det 35 dagar i dag.

Den lilla kycklingen har kläckts i maskin och kontaktpipen blir aldrig besvarade av en höna. I stället blir den lastad i lådor med andra kycklingar redan under det första dygnet för att fraktas till en ”hangar” för tillväxt. Temperaturen är hög, och ljuset är på nästan hela tiden för att stimulera kycklingarna att äta. Det finns inga minimikrav, men däremot ett allmänt råd om att kycklingarna bör få fyra timmars natt per dygn.

Allteftersom kroppen växer till kommer värken. Skelett och leder hänger inte med. Kycklingarna har ont i kroppen, många kan inte röra sig, andra har frätskador på fötterna, åter andra får hjärt- och leverskador. Forsök i Storbritannien visar att kycklingar som fick välja mellan vanligt foder och foder med tillsats av smärtstillande medel föredrar det senare. Eftersom samma snabbväxande hönsraser används i kycklinguppfödning världen över, finns smärtorna också i de svenska kycklingstallarna. Detta är knappast förenligt med

Fel! Okänt namn på

djurskyddsförordningen 29 § att ”avel med sådan inriktning att den kan medföra lidande för djuren är förbjuden”.

I takt med att kycklingarna växer krymper också varje kycklings utrymme. I Sverige får det finnas 36 kilo kyckling per kvadratmeter. Det betyder ca 24 kycklingar per kvadratmeter mot slutet av kycklingens liv. Varje kyckling har alltså en fyrkant med sidor på 20 centimeter vardera. Inte mycket och knappast något som djurskyddsförordningen 1 § föreskriver: ”Stall och andra förvaringsutrymmen för djur skall vara så rymliga att samtliga djur i utrymmet kan ligga samtidigt och röra sig obehindrat. Utrymmena skall utformas så, att djuren kan bete sig naturligt.” Rörelsefriheten är nästan obefintlig strax före slakt på grund av trängseln – men värken i ben, skelett och muskler gör ju i och för sig att de väljer att röra sig så lite som möjligt. Allt detta kan dock avhjälpas om kycklingarna får miljöer där de kan röra sig upp på pinnar och därigenom träna muskler och skelett visar försök. De behöver dessutom ut och sprätta och sandbada som andra höns. Miljöpartiet kräver att dagens slaktkycklinganläggningar utvecklas så att de ger djuren drägliga levnadsförhållanden.

Det visar på en fullkomligt oacceptabel avel när slaktkycklingarnas föräldrar, tuppar och honor, har så tunga kroppar i förhållande till skelett och leder att de måste halvsvältas för att kunna föröka sig och när kycklingarna växer så ohejdat att kroppen inte hinner med. Det är uppenbart att det behövs en översyn och förbättring av slaktkycklinghanteringen. De ekologiska slaktkycklingarna, som än så länge är rätt få, är av en annan ras som växer långsammare och mår bättre.

Årligen dör ca 150 000 kycklingar och ytterligare tiotusentals skadas i transporter från uppfödningen till slakterierna. Kraven på kycklingtransporter bör därför skärpas med en nollvision som grund.

Värphöns

När djurskyddslagen antogs av riksdagen 1988, beslöts att inga honor skulle sitta i bur efter 1998. Sedan backade den dåvarande jordbruksministern Annika Åhnberg och tillät i stället inte bara långa övergångstider utan också att burarna skulle få ersättas med burar! De kallas inredda eller modifierade, men ger hönan lika små möjligheter till naturliga beteenden som de gamla. Skillnaderna på de gamla och nya är nämligen marginell.

I den forskning som bedrivits i Sverige inom ramen för ny teknikprovning av modifierade burar visade det sig att hönorna inte alls använde de nya ”funktionerna”, det vill säga sittpinne, sandbad och värprede, i den utsträckning man kunde förvänta. En sittpinne ska inte sitta några centimeter ovanför golvet – den ska sitta högt. Det biologiska skälet för att använda sittpinne är inte att kröka fötterna, utan för att komma utom räckhåll för rovdjur på marken. Sandbadet måste vara tillräckligt stort för att fungera, då sandbadandet ofta sker i flock. I de inredda burarna fungerar det inte och stängs ofta. Redet ska vara undanskymt och tryggt, men i konkurrensen om ett bra rede är det den ranghöga hönan som tar för sig av det bästa. Här finns bara ett rede.

Fel! Okänt namn på

”Funktionerna” fungerar inte för att tillfredsställa hönsens basala behov, vilket var avsikten. Modifierade burar måste därför förbjudas och inga ytterligare dispenser får ges.

Också reglerna för frigående hönor måste ses över. Hur ”frigående” hönsen är kan diskuteras när det är mellan sju och nio höns per kvadratmeter, och ”frigången” endast sker inomhus. Målet måste vara att hönsen inte ska hållas i större grupper än att de mår bra och att de ska få möjlighet att vistas utomhus.

Slakt och transporter

För att snabba på djuren använder slakterierna ibland elpådrivare som ger elektriska stötar. Problemet är att en del av slakterierna i Sverige inte är byggda på ett sätt som underlättar hanteringen av djuren. Prång, olika belysning, olika golvbeläggningar och skarpa svängar får djur att tveka. Med en god miljö behövs varken elpådrivare- eller andra pådrivare och hanteringen sker stressfritt för djuren. Som ofta är även här dålig djurhantering tecken på fel i miljön. På senare år har flera slakterier byggt om och därmed minskat problemen. Elpådrivare bör därför förbjudas.

Själva slaktmomentet är inte alltid smärtfritt. Enligt djurskyddsförordningen ska djur bedövas före slakt så att djuret snabbt blir medvetslöst, och medvetandet får heller inte återkomma under slakten. Metoderna som används är dock ibland bristfälliga, och det händer att något går snett: slaktaren missar skotten i huvudet på djuren, avblodar djuren utan att bedövningen tagit, avblodar inte tillräckligt utan grisarna skällas levande osv. Någon kontroll av att djuren verkligen bedövats saknas ofta. En smärtfri avlivning utan stress måste kunna garanteras alla djur som slaktas.

Samtidigt som vi putsar på reglerna för storskalig slakt bör vi satsa på att underlätta för slakterier där slaktaren kommer till djuren i stället för tvärtom. Det kan vara mobila enheter eller småskaliga slaktbodas. Genom förändringar i EU:s livsmedelslagstiftning kommer det från den 1 januari 2006 att bli tillåtet med mobil slakt för samtliga djurslag, och det är numera möjligt att få investeringsstöd för mobila slakterier.

Så länge de storskaliga slakterierna finns kvar är det emellertid viktigt att arbeta mot den pågående utvecklingen med allt färre och större slakterier, som innebär onödigt långa transporter för djuren – inom Sverige upp till åtta timmar i sträck, i undantagsfall elva. Dessa maxgränser bör minskas till sex timmar med möjlighet till dispens i områden med långa avstånd till slakterierna. I dessa områden är det särskilt angeläget att stödja småskaliga slaktalternativ. Det bör också bli krav på att de som transporterar djur har kunskap om djur och deras behov. Svenska djurskydds krav för transporter bör också gälla vid transport till andra länder.

Fel! Okänt namn

Sjuka och sönderavlade djur

Det ska inte vara tillåtet att manipulera djurens arvs massa. Undantag ska kunna göras endast för medicinsk forskning som kan leda till minskat människolidande eller rädda liv. Även vanlig avel måste hanteras med förstånd, så att inte strävan efter maximal produktion går ut över djurens välfärd.

Det är sjukt när djur avlats så hårt som rasen belgisk blå, så att benen knappt orkar bära djurets kroppstyngd och kon inte ens kan föda sina kalvar på naturlig väg utan måste förlösas med kejsarsnitt varje gång. Dessa och andra raser med genetiskt betingade defekter samt många högproduktionsavlade höns och kycklingar som har ständig växtvärk ska inte få användas i Sverige. Även bland sällskapsdjur förekommer raser som utsatts för osund avel som ger dem problem med andningen, att röra sig och att föda naturligt. Djurskyddsmyndigheten bör därför få i uppdrag att kartlägga omfattningen av uppfödning av djur med framavlade defekter och utifrån detta ta fram förslag till stärkt tillämpning av rådande lagstiftning.

Import av djur eller produkter från djur som genmanipulerats eller behandlats med tillväxthormon eller antibiotika i tillväxtsyfte ska förhindras. Antibiotika ska bara få ges till sjuka djur.

Djur som försöksobjekt

Sedan 1999 har antalet djurförsök i Sverige stigit konstant. I dagsläget ligger siffran beroende på hur man räknar på runt 500 000 djur, främst råttor, kanner, möss och marsvin. Många av dessa djur utsätts för fruktansvärda angrepp. Miljöpartiet vill att alla djurförsök som kan innebära plåga för djuren successivt avskaffas och ersätts med djurfria metoder.

Det är inte bara av etiska skäl som många förkastar djurförsöken, utan fler och fler människor börjar inse att djurförsöken även har ett flertal vetenskapliga brister eftersom det finns fysiologiska och anatomiska skillnader mellan arterna. Exempelvis är penicillin dödligt för marsvin och alvedon dödligt för katter. Däremot tycktes neurosedyn vara ofarligt i djurförsök, medan det visade sig orsaka fosterskador hos människor. Lyckligtvis växer det fram allt fler och i många fall rentav bättre alternativ till djurförsök, såsom datormodeller och tester på odlade celler, vars resultat inom många försöksområden stämmer överens med verkligheten i 85–97 % av fallen.

Medicin

Användande av djur för medicinska försök som innebär störande inskränkningar i djurens möjligheter till naturligt beteende ska i första hand minimeras och ersättas med djurfria metoder. På de områden där alternativ finns ska dessa naturligtvis användas i stället, och på de områden där alternativ ännu saknas ska djurförsök endast tillåtas för högkvalitativ forskning som syftar till

att finna botemedel mot sjukdomar som vållar stort lidande för människor. Mycket stor omsorg ska läggas på lämplig miljö i djurstallar så att djuren i möjligaste mån får tillfälle att bete sig enligt artens natur.

Djurskyddsmyndigheten bedriver ett viktigt arbete genom att stödja forskning om alternativa metoder och genom att ta fram planer för att minska antalet djurförsök. Att bara minska antalet djurförsök är dock en onödigt låg målsättning, och vi vill därför utveckla dessa planer till en avvecklingsplan. För att uppmuntra forskare att ta fram alternativa metoder till djurförsök vill vi ta ut en avgift på försöksdjur.

Djurskyddsmyndigheten bör få i uppdrag att ta fram ett system för att kvalitetssäkra klassificeringen av djurförsök i ringa, måttlig respektive avsevärd svårighetsgrad. Därefter bör Djurskyddsmyndigheten få i uppdrag att ta fram en plan för att till år 2010 halvera antalet djur som utsätts för djurförsök av avsevärd svårighetsgrad.

Ett register och arkiv över ansökningar om att få utföra djurförsök bör upprättas och antal utförda djurförsök årligen redovisas i Djurskyddsmyndighetens årsrapport fördelat på djurart och lidandets svårighetsgrad. Djurskyddsmyndigheten bör också få i uppdrag att modernisera föreskrifterna om djurförsök så att försöksdjur inte kan utsättas för obegränsat lidande.

I dag krävs enligt internationella överenskommelser djurförsök för att godkänna ett nytt läkemedel, trots att positiva resultat från djurförsök inte nödvändigtvis innebär att människor kommer att reagera likadant på medlet och vice versa. Sverige bör verka för att alternativa metoder till djurförsök inkluderas i dessa regler.

Djurförsök i utbildningen

Framväxten av alternativa metoder inom universitetsutbildningen har gått framåt. Vi vill därför att plågsamma djurförsök inom högskoleutbildningen stoppas för studenter som inte kommer att utföra djurförsök inom yrken som utbildningen syftar till. Det ska naturligtvis inte heller vara tillåtet att använda djurförsök i de fall då andra metoder kan ge samma insikt som försöket, exempelvis videovisning, datasimuleringar eller modellstudier.

De studenter som använder sig av djurförsök ska även genomgå en kurs med träning i etisk diskussion om huruvida och vid vilka tillfällen det är etiskt försvarbart att använda försöksdjur. Studenterna ska också ha god kunskap om den aktuella artens naturliga beteenden och livsbetingelser, ha observerat arten i dess naturliga biotop och vara förtrogen med artens sätt att kommunicera innan de får tillfälle att handskas med djuren.

Vi kräver att studerande i utbildningar där djurförsök ingår ska erbjudas djurförsöksfria alternativ till det aktuella momentet där så är möjligt och att man snarast möjligt ersätter alla djurförsök i utbildningar med djurförsöksfria alternativ där sådana finns att tillgå.

Fel! Okänt namn

Djurförsöksetiska nämnder

Alla djurförsök som utförs måste ha godkänts av en djurförsöksetisk nämnd. I dessa nämnder kommer hälften av ledamöterna från forskningsvärlden, och många av dem sysslar själva med djurförsök. Vi vill att endast folkvalda ledamöter i nämnden ska ha rösträtt och att djurskyddsorganisationer ska ges möjlighet att överklaga besluten, till skillnad från i dag då bara forskarna kan överklaga.

Då djuren i ett försök utsätts för större lidande än det som nämnden förutsett vid den etiska bedömningen, är det enligt gällande lagstiftning svårt att ställa krav, från t.ex. ansvarig veterinär, på att försöket ändras eller avbryts. Vi föreslår att djurskyddslagen skärps så att ansvarig veterinär eller myndighet får samma juridiska möjligheter att ingripa vid allt lidande som veterinär eller myndighet har vid andra fall av djurplågeri. Vid sådant överskridande av förutsatt lidande ska lidandet jämföras med djurplågeri i lagens mening.

Anvisningarna för de djurförsöksetiska nämndernas arbetsrutiner bör ändras och specificeras så att de som deltagit vid godkännande av ett djurförsök också ska närvara vid minst ett av försökstillfällena. Det ska dessutom vara obligatoriskt för dessa gruppledamöter att vid något tillfälle besöka djuren mellan försöken för att själva se hur djuren har det. Om djuren inte avlivas omedelbart efter försökets avslutande ska de besöka djuren även efter försökets avslutande. Denna utökning av nämndens åligganden ger ledamöterna ökade kunskaper och erfarenheter av den verklighet som deras bedömningar avser.

Nämnderna ska inte få tillåta djurförsök där djurförsöksfria alternativ finns att tillgå. Detta kräver att nämndens ledamöter hålls väl informerade om vilka djurförsöksfria alternativ som finns, t.ex. genom att de djurförsöksetiska nämnderna har tillgång till experter på alternativa metoder och att Djurskyddsmyndigheten skapar register för sådana metoder.

Det är viktigt att alla ledamöter i en försöksdjursetisk nämnd har goda kunskaper om berörda djurarters naturliga levnadssätt, speciella behov och beteende. Vidare ska all personal som handskas med djuren, inklusive forskare, ha god kunskap om den aktuella artens naturliga beteenden och livsbedingungen för att kunna tolka djurens signaler och förstå hur deras miljö kan förbättras.

Ett särskilt problem vid bedömningen av djurs lidande under fångenskap eller vid försöksingrepp är frågan om olika arters psykologiska mekanismer, t.ex. hur utvecklade sådana mekanismer som rädsla, ångest, smärta, längtan och minne är. Sådan kunskap tas i alltför låg utsträckning upp i utbildningen för de forskare inom medicin som arbetar med djur. Det är därför viktigt att de djurförsöksetiska nämnderna i sin bedömning av tillstånd för djurförsök alltid utgår från försiktighetsprincipen och att man, i de fall man känner sig osäker om djuret på grund av sin konstitution är kapabelt till lidande i den aktuella situationen, alltid utgår från att djuret har kapaciteten.

Förbud för djurförsök på primater

År 2003 infördes ett svenskt förbud mot att utnyttja schimpanser, dvärgschimpanser, orangutanger, gorillor samt nio olika arter av gibbonapor i djurförsök. Anledningen är att dessa apor är så närbesläktade med människan att det inte ansågs etiskt försvarbart att utnyttja dem i försök.

En grupp apor som exkluderas från detta ställningstagande, trots att de uppvisar i princip samma egenskaper som de övriga, är makaker och rhesusapor. Omkring 4 000 apor har utnyttjats och dödats i djurförsök i Sverige sedan slutet av 1980-talet. Även övriga apor bör inkluderas i försöksförbudet.

Djur som kläder

Varje år avlivas ungefär 1,3 miljoner minkar, några tusen chinchillor och ett mindre antal kaniner i svenska pälsfarmar för sina pälsars skull.

Minken är ett icke-domesticerat och mycket aktivt djur med stort behov av rörelse och är väl anpassad till ett liv i vatten. Men varken behovet av rörelse eller vatten att simma i kan minken tillfredsställa i de trånga ståltrådsburarna – upp till tre minkar delar på en bur som inte är större än en uppslagen kvällstidning – vilket lett till stora problem med beteendestörningar som stereotypier (meningslösa rörelser som upprepas på samma sätt under långa tider) och stympling (djuren biter på varandra eller sig själva).

Chinchillan är en liten sydamerikansk gnagare som i frihet kan leva tillsammans med ett hundratal andra chinchillor i en koloni. På pälsfarmerna hålls de dock i burar och aldrig fler än ett par stycken i varje bur. Jordbruksverket tog 2003 fram föreskrifter för chinchillafarmer som dock fortfarande inte trätt i kraft, och för kaninfarmer finns ännu inga föreskrifter. Så länge chinchillor och kaniner farmas ska det självklart finnas stränga föreskrifter för det, men att föda upp djur enbart för pälsproduktion är över huvud taget inte nödvändigt och därför bör pälsfarmning förbjudas.

Djur som nöje

Djuren på cirkus lever ett kringflackande liv med ytterst begränsade möjligheter att kunna utöva sitt naturliga beteende, bara för att vissa människor roas av djur som utför mer eller mindre onaturliga konster. Vi har svårt att se att cirkusdjurens liv lever upp till djurskyddslagets krav på naturligt beteende och skydd mot onödigt lidande, och vi vill därför införa ett uttryckligt förbud mot användning av djur på cirkus. Så länge djur tillåts på cirkus är det dock viktigt med god tillsyn. Detta försvåras dock av att de kommunala tillsynsmyndigheterna enligt djurskyddsförordningen inte har rätt att ta ut någon avgift för tillsyn av djurcirkusar. Detta undantag bör avskaffas.

Fel! Okänt namn på

Djurparker innebär att djurarter som vanligtvis lever vilda hålls i hägn för människors nöje. Det kan under vissa betingelser vara berättigat för hotade arter där en avelsbas behövs eller där syftet är att öka förståelsen för djuren ifråga. Djurens utrymme i djurparker har successivt förbättrats men är fortfarande inte tillfredsställande i en del fall. Inga dispenser bör ges för hägn som inte uppfyller gällande krav.

När totalisatorspel på hund infördes 1998 blev Greyhound racing ett begrepp, och den tidigare småskaliga och informella hundkapplöpningen förvandlades till kommersiell industri på samma sätt som trav och galopp. Med de stora pengarna är risken stor att också oseriösa uppfödare som håller hundarna endast för pengarnas skull lockas dit. Hunden kan på grund av sitt låga inköpspris för ägaren lätt bli en slit-och-slängvara, som sköts dåligt och avlivas när den inte längre håller måttet. Det är en utveckling vi absolut inte vill se i Sverige! Vi vill avskaffa toospel på hundar.

Sexuellt utnyttjande av djur och användning av djur i pornografiska sammanhang är en grov kränkning av djuren som uttryckligen ska förbjudas och göras straffbart.

Sällskapsdjur

I Sverige finns i dag ett okänt antal hemlösa katter. Många av dessa katter får mycket illa när de varken är anpassade eller tränade till att klara sig själva. Katter förökar sig relativt snabbt, vilket leder till att antalet hemlösa katter kan växa snabbt. För att komma till rätta med detta krävs åtgärder, gärna i samarbete med de ideella organisationer som arbetar med att ta hand om katter. I flera länder har man utvecklat arbetet enligt den så kallade TNR-metoden (Trap Neuter Return). Man har nämligen funnit att utskjutning av kattbestånd inte leder någon vart i ett längre perspektiv, utan att det krävs helt andra åtgärder för att begränsa antalet hemlösa katter. Att skjuta ett djur bara för att det råkar var hemlöst är dessutom djupt oetiskt, vilket bl.a. det norska rådet för djuretik har gjort uttalande om. I stället arbetar man med att fånga in katter, kastrera dem och sedan släppa ut dem. Metoden har visat ett mycket gott resultat och är användbar i de områden där katter har fungerande revir att hålla till inom. Metoden har lett till att beståndet av katter reducerats väsentligt på kort tid. Den kan också betraktas som acceptabel ur djuretiskt perspektiv.

Bakom varje hemlös katt finns ursprungligen oftast en ägare som har brustit i sitt tillsynsansvar. Kattens utsatthet beror också på dess låga status. Därför behövs statliga insatser som syftar till att stärka kattens status. Till exempel bör krav på obligatorisk ID-märkning av katter införas och ett obligatoriskt statligt katt- och ägarregister ska upprättas. En kattansvarsutredning för att genomlysna och förbättra katternas situation bör också tillsättas.

Jakt

Dagens viltvård bör ersättas med faunavård och omfatta alla vilda arter. Jakt måste vara hänsynsfull, reglerad och långsiktigt hållbar. Den ska anpassas till populationerna av de arter som man vill jaga och deras utveckling över tid och rum. Uppfödning och utsättning av änder, raphöns och fasaner enbart i syfte att jaga dem bör förbjudas.

Jakten ska även ta hänsyn till de arter som är beroende av arter som jagas, t.ex. jaktfalkens beroende av ripan som födodjur. Ingen jakt ska förekomma på hotade rödlistade arter eller på arter där populationen minskar kraftigt, oavsett orsak. Jakt under vår och sommar på arter som då är under flytt och reproduktion ska inte vara tillåten. Rovdjurspopulationen ska tillåtas öka till livskraftiga populationer.

Alla typer av jakt som innebär stor risk att det jagade djuret lider tar vi avstånd ifrån. Plågsam jakt, t.ex. jakt med fällor, grytjakt och jakt med levande lockbeten, ska förbjudas. Skadeskjutningarna måste minimeras, t.ex. genom obligatoriska årliga skjutprov för jägarna.

Jakten ska utformas utifrån ett ekologiskt perspektiv där naturvårdsintressen ges större inflytande än jaktintressen. Jakttider och antal djur som får skjutas ska omprövas årligen och baseras på inventeringar för att säkerställa såväl biologisk mångfald som långsiktig ekologisk hållbarhet. Därför vill vi införa ett svenskt faunaråd som ska bestå av representanter för naturvårdsorganisationer, jägarkåren, skogsnäringen, djurrättsrörelser och forskare i lika delar. Detta råd ska se över jaktens praktiska och etiska aspekter och vara rådgivande om jakttider och jaktformer.

Djuretisk konsumtion

Många människor har i dag valt en vegetarisk, vegansk eller nästan-vegetarisk kosthållning. Skälen kan variera. En strävan att inte bidra till andra varelsers lidande och död ligger till grund för mångas ställningstagande. Andra väljer en vegetarisk kosthållning av hälsoskäl, då det kan förebygga eller uppskjuta exempelvis hjärt-kärlsjukdomar. Även miljöargument och strävan efter en mer rättvis fördelning av jordens resurser kan väga tungt. Köttproduktion kräver flera gånger så mycket resurser i form av utrymme för foderproduktion och energi som produktion av motsvarande mängd vegetabilier. Bland annat därför föreslår utredningen Bilan, biffen, bostaden (SOU 2005:51) att köttkonsumtionen bör minska.

En minskad köttkonsumtion skulle också innebära att fler människor kan mättas. Dagens handelsregler och västvärldens höga köttkonsumtion gynnar en omställning av jordbruksmark i fattiga områden till exportgrödor för foder, vilket försvårar kampen mot världssvälten. Över 800 miljoner människor lider av undernäring. Ur flera aspekter kan konstateras att en minskad köttkonsumtion i västvärlden sannolikt skapar bättre förutsättningar för ett ekologiskt hållbart samhälle och en rättvisare värld.

Fel! Okänt namn på

Det finns alltså goda skäl att underlätta för dem som vill avstå från kött och/eller andra animaliska produkter eller åtminstone minska sin konsumtion. I skolor, på sjukhus, på dagis, på äldreboendet och i fängelser ska det vara en självklar rätt att kunna välja ett fullvärdigt vegetariskt eller veganskt alternativ, utan krav på läkarintyg.

Livsmedelsverket konstaterar att en varierad laktovegetarisk kost som regel ger tillräckligt av samtliga livsnödvändiga näringsämnen, samt att även en välplanerad och varierad vegankost med tillskott av vitamin B 12 ger tillfredsställande näring. Ändå innehåller verkets riktlinjer för måltider i skola och förskolan endast vegetariska måltider ett par gånger i månaden. Då det uppenbarligen går att minska köttkonsumtionen utan näringsmässiga problem bör Livsmedelsverket därför få i uppdrag att se över riktlinjerna för måltider i skola och barnomsorg för att se om de animaliska inslagen kan minskas.

Den offentliga sektorn har genom sin storlek goda möjligheter att utöva sin konsumentmakt. Statliga myndigheter och styrelsen bör därför åläggas att upprätta djuretiska policyer. Exempelvis bör djurtestade produkter undvikas så långt möjligt, animaliska livsmedel som framställts enligt höga djurskyddskrav prioriteras osv. Detta kan mycket väl samordnas med målet om att öka andelen ekologiskt odlad mat, då Kravmärkning också tar hänsyn till djurskyddsaspekter.

Djurtestade produkter ska märkas så att konsumenterna kan välja bort dem. Likaså bör märkningen för olika produktionsätt göras tydligare bland livsmedel, t.ex. genom att burägg tydligare märks ut som just de burägg de är i stället för att döljas bakom en svårbegriplig sifferkod.

Stockholm den 29 oktober 2006

Helena Leander (mp)